

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

§. Vtrùm per sola opera pœnalia possimus satisfacere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

S. 2. *Utrum per sola opera pœnalia possimus satisfacere.*

37.

Prima sententia negat, quam tenent Victorius in *Summa*, n. 102. Soto, Ledesma, & Ioan. Medina, quos affert, & sequitur Vasquez *disto art. 1. dub. 5. n. 3.* qui affert etiam Scotum, & Gabrielem. Sed eos paulo aliter sentire probat Suarez *disp. 37. sect. 6. n. 1. & 3.* Contraria sententia communis est, quam tenet Sanctus Thomas *dist. 15. quæst. 1. art. 5. quæst. 1.* Bonavent. Richard. Durand. Palud. Maior, Alenf. Adrian. Sylvester, Viguerius, & alij, quos refert, & sequitur Suarez *ibi num. 2.*

Conc. Trid.

Dico primò, si esset opus honestum nullo modo pœnale, non videretur, quòd esset satisfactorium de condigno pro debito pœnæ. Hæc est iuxta secundam sententiam, & videtur colligi ex modo loquendi Concilij Tridentini, qui semper satisfactionem fieri dicit per opera pœnalia, & laboriosa: sic enim loquitur *sess. 14. cap. 8.* dum primò inter alias rationes, quibus necessitatem, & utilitatem satisfactionis probat, hæc affert: *Quia magis opere à peccato reuocant, & quasi frano quodam coercent hæc satisfactoria pœna.* Vbi opera satisfactoria vocat satisfactoria pœnas. Addit postea secundò aliam rationem: quòd dum satisfaciendo patimur pro peccatis; Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficiamur. Vbi supponit satisfactionem, non nisi patiundo fieri. Addit tertiò, aliam rationem similem: *Certissima arrhe, quòd si patimur, & conglorificabimur.* Quartò vocant ea opera dignos fructus pœnitentiæ. Quintò docet satisfactionem à Sacerdote imponi debere aptam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem. Vnde *can. 15.* illas satisfactiones à Confessario impositas appellat pœnas. Et *can. 13.* solum diffinit, *Deo per Christi merita* satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à Sacerdote iniunctis; aut sponte susceptis, viciuniis, orationibus, elemosynis, vel alijs etiam pietatis operibus: de quibus dicit satisfacere, & pœnarum nomine comprehendendi. Vnde Catechismo Romano, eiusdem Tridentini iussu edito, in *explicatione Sacramenti pœnitentiæ, num. 74.* expressè exigitur ad satisfactionem, quod opus pœnale sit.

38.

Ratione item probatur. Primò ex fundamento contrario aduersus id, quod supponit P. Vasquez, qui suam sententiam probat ex eo, quòd omne opus honestum, etiam si pœnale non sit, meretur vitam æternam: ergo & merebitur ablationem impeditenti, quod est reatus pœnæ temporis. Nos autem diximus sæpè, satisfactionem, vt satisfactio est, non esse meritum: quia, si hoc esset, ablatio pœnæ temporalis computaretur pro parte præmij correspondentis merito; atque idèd decrederet ex præmio gratiæ, & gloriæ; quod falsum est: quia tota virtus, & actiuitas operis exhauritur in ordine ad merendam gratiam, & gloriæ; & idèd non potest mereri de condigno bona temporalia; quia præmiaretur vltra condignum, cum iam rotus eius valor, & dignitas adæquatè sit remunerata per aliud præmium.

39.

Respondet Pater Vasquez *num. 4.* remissionem pœnæ temporalis ordinari ad consequutionem gloriæ; & idèd posse idem meritum extendi ad vtrumque præmium. Sed hanc responsionem impugnat Suarez *num. 1.* quia non omne, quod auget gratiam, & ius ad gloriam, auferit, vel diminuit reatum pœnæ temporalis: nam aliqua Sacramenta

augent gratiam, quin remittant ex opere operato pœnam temporalem: ergo ex eo, quòd bona opera afferant ius ad maiorem gloriam, non sequitur, quòd debeant afferre ablationem impeditenti temporalis ad gloriam. Adde, licet reatus impediatur gloriæ possessionem, statim post mortem, non tamen impedit id, ad quod merita dant ius: nam merita non dant ius ad gloriam statim post mortem habendam; sed ad gloriam post purgatam animam ab omni reatu pœnæ: ergo ille reatus non impedit præmium meritorum; nec eius ablatio est necessaria ad ponendum id, quòd præmia merentur. Vnde negari non potest, esse maius præmium gloriæ, & accelerationem gloriæ, quam gloriam solam sine acceleratione: ergo maior valor requiritur ad merendum vtrumque simul per modum meriti.

Secundò probari potest hoc ipsum: quia in merito opus externum non auget eius valorem, nec præmium, si actus internus non augeatur, vel magis perficeretur, vt concedit ipse Vasquez cum communi sententia: in satisfactione autem opus ipsum externum auget eius valorem, vt videbimus *sess. seq.* ergo satisfacere formaliter non est mereri, & per consequens non attenditur solum ad laudabilitatem, sed ad passionem laudabilem, quæ non esset in opere nullo modo pœnali.

Denique ratio à priori est: quia satisfactio pro debito pœnæ, vt diximus, fit, quatenus æquum est, vt qui præuenit Iudicis officium, & sponte sua seipsum castigauit, non iterum à Iudice puniatur, cum iam punitum inueniat: hoc autem totum supponit pœnalitatem, afflictionem, punitiorem in opere satisfactorio, vt constat: ergo si non esset pœnale, non fundaret talem condignitatem, & æquitatem per modum satisfactionis, sed solum per modum meriti, quod ad rem non est.

Dico tamen secundò: De facto omnis nostra operatio meritoria est simul satisfactoria: quia omnis de facto pœnalis est: & sicut omnis satisfactio est simul meritoria, quia debet procedere ex actione laudabili, & honesta, vt diximus, sic etiam contra omnis actio meritoria est satisfactoria, quia affert secundum aliquam pœnalitatem. In hoc etiam conuenit Pater Suarez *n. 8.* cum alijs, quos affert, & hoc pacto possunt de facto conciliari illæ duæ sententiæ, cum de facto verum sit vtrumque, nempe, omne opus bonum esse satisfactorium, & omne opus satisfactorium esse pœnale: quod indicat etiam videtur Tridentinum *illo can. 13.* vbi opera satisfactoria vocauit pœnas; & statim addit, *satisfactionem ieiunijs, orationibus, elemosynis, vel alijs etiam pietatis operibus.* Quibus verbis omnia bona opera comprehendisse videtur, quasi omnia apta sint ad satisfaciendum, pro vt reuera sunt, atque idèd nullum est opus honestum, quòd Confessorius non possit in pœnitentiam, & satisfactionem imponere, si pœnitens illud acceptet: quod certè facere non posset, nisi omnia ex se apta essent ad satisfaciendum.

Ratio autem à priori est, quia nullum est opus honestum, quod non aduersetur alicui bono, vel delectabili, vel utili, vel afferat aliquod malum secundum, alioquin non esset liberum, si esset merum bonum ex parte obiecti, & in exercitio ipsius actus: affert ergo semper aliquid difficultatis vincendæ: quod quidem etiam in iis operibus, quæ maximè videntur esse iuxta propensionem naturæ, locum habet: nam, licet in manducatione, aut potu, verbi gratia, non sit difficultas homini famelico, aut sitibundo; in ipsa tamen reificatione intentionis difficultas maxima est. Vnde

SECTIO IV.

*Utrum actus, seu passio externa, addat satisfac-
tionem supra actum internum.*

Vnde Augustinus ita vniuersaliter ausus est dicere, infideles nullum prorsus opus bonum fecisse; quia, nimirum, vel ex parte obiecti, vel saltem ex parte intentionis erat aliquis defectus: quod saltem regulariter verum erat, vt dixi in *trakt. de gratia*. Negari enim non potest, quod sit difficile, etiam eiusmodi obiecta delectabilia, & facilia non amplecti propter eorum delectationem; sed propter finem honestum, & eleuatum: semper ergo vincitur aliqua repugnantia, quæ, licet in homine spiritali, & seruente minor, vel nulla appareat: id tamen non tollit penalitatem operis: sed indicat feruorem, & desiderium patienti, quo de ipsa passione, & penalitate gaudet: nam, qui cum exultatione se verberat, & cruciat, negari non potest, quod patiatur, & puniat se: sic, qui ex seruente Dei amore opes, ac voluptates relinquit, verè patitur, licet cum gaudio propter amoris vehementiam: quia verè priuat se aliquo bono æstimabili secundum præsentem statum, vt notauit Catechismus Romanus *disto n. 74.*

Dices: Ergo, si duo assumant æqualem penam, & faciant opus æquè penale, vterque æquè satisfaciatur, licet voluntas vnius melior sit ex motiuo, vel ex alio capite. Respondetur, negando sequelam: quia, licet opus satisfactorium debeat esse penale: eius tamen dignitas non defumitur, vt diximus, ex mera pœna: sed ex pœna laudabiliter accepta: vnde, quod maior fuerit pœna, vel etiam quod magis laudabiliter accipiatur: eò magis aptum erit opus ad satisfaciendum, cum crescat, ex aliquo saltem capite, motiuum aptum ad placandum Iudicem, & impediendam punitionem.

§. 3. Non requiri intentionem satisfaciendi.

43. Volunt aliqui, satisfactionem debere procedere ex intentione satisfaciendi. Ita indicat Henricus *quodlib. 4. quæst. 18.* Alij apud Suarez *sect. 3. num. 5.* dicunt, absque ea intentione, licet ex parte operantis non sit, quod requiritur, Deum ex sua benignitate remittere aliquam penam. Ratio verò huius requisiti est: quia absque ea intentione non datur actus iustitiæ vindictiue, nec solutio debiti: sicut, si debeas decem Petro, & absque animo soluendi totidem ei dones, non soluis debitum, licet Petrus ex sua benignitate possit illud remittere.

Contra sententia vera, & communis est, quam tenet Suarez *illo num. 5.* Ratio autem defumitur ex merito, in quo non requiritur intentio præmij ad merendum illud: imò quod magis liberaliter, & absque intuitu lucri aliquis Deum diligit, eo magis præmium meretur: quia valor meriti fundatur in æquitate, quæ exigit, vt qui benè operatur, laudetur, & præmieretur. Sic ergo satisfactionis valor non fundatur in contractu, vel intentione soluendi: sed in æquitate, quæ exigit, vt qui propter Deum, vel propter iustitiam, laudabiliter iam, & voluntariè passus est: non iterum affligatur, & puniatur. Vnde, similiter propter Regem se mortis periculo exposuit, vt Regem à periculo eriperet, & in captiuitatem, venit non cogetur postea in patriam reuertere vincula, & penam pati propter delictum antea commissum, etiam si egestia illa facinora satisfaciendi causa non fecerit, sed Principis amore.

* * *

44. Quæstio similis tractari solet in materia de merito, an, qui dat elemosynam, mereatur plus, quam qui illam efficaciter vult dare, & propter defectum pecuniæ eam non dat, si voluntas interior vtriusque sit æqualis, & æquè bona. Sic nunc quærimus, an qui ieiunat, magis satisfaciatur, quam qui vult ieiunare, & non potest, si actus interni sint æquales in vtroque. Ratio autem dubitandi oritur ex illo exemplo meriti, in quo communis, & verior sententia negat, opus externum addere meritum, aut demeritum supra actum internum: quare idem dicendum videtur de satisfactione, cum Deus in vtroque casu cor intueatur, & affectum, & in vtroque voluntas debeat coram Deo pro facto reputari.

Cætèrum, quidquid sit de merito, loquendo tamen de satisfactione, verius existimo, eam augeri etiam per opus, aut passionem externam, atque idè plus extingui ex reatu pœnæ ieiunanti, quam volenti ieiunare, si quoad actum internum sint pares. Hanc docet etiam Suarez in *presenti, sessione 5. Coninch in presentia, disput. 10. dub. 4. num. 26.* & alij communiter. Ratio autem sumitur ex *suprà* dictis: fundatur enim æquitas satisfactionis in hoc, quod æquum sit, non puniri iterum eum, qui iam seipsum voluntariè castigauit: castigatio autem voluntaria includit & voluntatem, & castigationem ipsam, quare plus se castigauit, qui ieiunauit, quam qui voluit ieiunare: hic enim, licet voluerit æquè se castigare: re tamen ipsa non se æquè castigauit: ergo non est æquale fundamentum æquitatis, vt non iterum castigetur: nam plus mali patitur, qui ieiunat, aut verbera sustinet, quam qui voluntatem solam habuit. Rationem autem discriminis à merito designabimus *inferius* contra aliquos, qui hoc exemplo satisfactionis probare contendunt, idem dicendum esse de merito.

45. Prius tamen examinare oportet aliud dubium circa hanc conclusionem: nempe, an ita augeatur satisfactio per opus externum, vt ad hoc non sit necesse quod perseveret physicè voluntas interna: sed solum, quod opus externum ex voluntate bona præcedenti procedat. In quo puncto Patet Suarez in variis locis variè, & non satis clarè videtur loqui. Nam in *presentia, disp. 37. sect. 6. num. 7.* videtur non requirere talem permanentiam voluntatis: sic enim ait: *Aduertendum verò est, (quia diximus, P. Suarez, actiones externas posse interdum augere satisfactionem,) accidere posse, vt externa actio fiat ex vi præcedenti voluntatis, licet actus interior non durer: & tunc potest durare satisfactio, licet non durer actuale meritum: necessarium tamen est, vt talis satisfactio procedat aliquo modo ex voluntate meritoria, & sic intelligenda est hac conclusio. Exemplum facile esse potest in elemosyna, qua fit per famulum, vel legatum. Idem extendit ad flagella aliunde prouenientia, & patienter tolerata, de quibus poterat esse maior difficultas, *sect. 7. n. 13.* ubi quærit, an ad fructum illius passionis requiratur, quod durer actu voluntas illam patienter acceptans, & tandem respondet: *Videtur tamen verisimile non esse necessarium, vt interior actus continenter durer physicè, sed satis esse, vt moraliter durare censetur: indicatur verò durare moraliter, quan-**

46.

An sufficiat voluntas præterita.

46. *actiones externas posse interdum augere satisfactionem, & sic intelligenda est hac conclusio. Exemplum facile esse potest in elemosyna, qua fit per famulum, vel legatum. Idem extendit ad flagella aliunde prouenientia, & patienter tolerata, de quibus poterat esse maior difficultas, sect. 7. n. 13. ubi quærit, an ad fructum illius passionis requiratur, quod durer actu voluntas illam patienter acceptans, & tandem respondet: Videtur tamen verisimile non esse necessarium, vt interior actus continenter durer physicè, sed satis esse, vt moraliter durare censetur: indicatur verò durare moraliter, quan-*